

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ
Şerefiye Mah. Demirciler Sk. Yusufoglu İŞ Merkezi No:32 Kat:2 İpekyolu / Van
Tel: (0432) 212 06 65 E-mail: van@ihd.org.tr

**AHLAT, ERZURUM, İĞDIR, KARS,
PATNOS VE VAN HAPİŐHANELERİ
HAK İHLALLERİ RAPORU**

İHD VAN ŞUBESİ HAPİŐHANELER KOMİŐYONU

MART- 2024

İÇİNDEKİLER

B- RAPORUN AMACI.....	4
C- YÖNTEM.....	4
D- RAPORA DAYANAK VERİLER.....	5
Görüşme Gerçekleştirilen Hapishaneler ve Görüşülen Mahpus Sayısı	5
E- MAHPUSLARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER:	6
Görüşme Öncesi Hazırlık ve Mahpusun Bilgilendirilmesi	6
1. Iğdır S Tipi Kapalı Hapishanesi	6
Görüşülen Mahpus F.Ç. – Hüküm Özlü	6
2. Kars T Tipi Kapalı Hapishanesi	7
Görüşülen Mahpus T. K.....	7
3. Erzurum Dumlu 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi.....	7
Görüşülen Mahpus: S.Ö.....	7
Görüşülen Mahpus S.K. - Hükümlü	7
Görüşülen Mahpus: S.T.	8
4. Erzurum Dumlu 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi.....	9
Görüşülen Mahpus İ.T. – Hüküm Özlü	9
Görüşülen Mahpus B.U.Ç. – Hükümlü.....	9
Görüşülen Mahpus O.G. – Hükümlü	10
Görüşülen Mahpus R.E. – Hükümlü.....	10
Görüşülen Mahpus S. S.	10
Görüşülen Mahpus N. A.....	11
Görüşülen Mahpus R. K.....	12
Görüşülen Mahpus K. T	12
5. Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesi	13
Görüşülen Mahpus A.Ç. – Hükümlü	13
Görüşülen Mahpus K.S – Tutuklu	13

Görüşülen Mahpus Y.Y.....	14
Görüşülen Mahpus: M.A. - Hükümlü.....	15
Görüşülen Mahpus M. A. U.....	16
Görüşülen Mahpus: İ. C.....	18
6. Ahlat T Tipi Kapalı Hapishanesi.....	18
Görüşülen Mahpus E.K.....	18
Görüşülen Mahpus İ.C.....	18
7. Van F Tipi Kapalı Hapishanesi.....	19
Görüşülen Mahpus F.E.	19
8. Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi	19
Görüşülen Mahpus F. E.	19
9. Van T Tipi Kapalı Hapishanesi.....	20
Görüşülen Mahpus J. A.....	20
GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME.....	21
1- İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI.....	21
2- SAĞLIĞA ERİŞİM HAKKINA DAİR TEMEL İLKE VE DÜZENLEMELER. 23	23
3- İFADE VE HABER ALMA ÖZGÜRLÜĞÜ	24
4- ÖZEL HAYATA VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI İHLALİ	25
5- KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ HAKKI.....	25
6- AYRIMCILIK YASAĞI.....	26
7- AÇLIK GREVLERİ İLE İLGİLİ TESPİT VE GÖZLEMLERİMİZ.....	27
GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİMİZ	29

A- GİRİŞ

Farklı tarihlerde, farklı hapishanelerde hak ihlallerine uğrayan mahpusların bizzat, vekilleri veya aileleri tarafından İnsan Hakları Derneği Van Şubesine ve İnsan Hakları Derneği Genel Merkezine yapılan başvurularına istinaden, İnsan Hakları Derneği Van Şubesi Hapishane Komisyonu üyeleri tarafından mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmiş, gerçekleştirilen bu görüşmeler neticesinde tespit edilen hususlar raporlaştırılmıştır.

B- RAPORUN AMACI

Hapishanelerde yaşanan temel hak ve hürriyetlere ilişkin ihlallerin tespiti, yetki ve sorumluluğu olan merci ve kurumların bu ihlallerin sonlandırılmasına yönelik harekete geçmelerini sağlamak, ihlallere ilişkin etkili soruşturma yürütülmesine katkı sağlamak ve kamuoyunun dikkatine sunmaktır.

C- YÖNTEM

Bu raporda avukatlar tarafından hapishanelerde gerçekleştirilen ziyaretler dışında mahpusların aileleri ile yapılan telefon görüşmelerinden ve mahpusların avukatlarına gönderdikleri mektuplardan edinilen bilgiler kullanılmıştır. Mahpusların güvenliği açısından isimlerine yer verilmemektedir.

Rapor tarihi itibariyle;

- Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
- Van T Tipi Kapalı Hapishanesi
- Van F Tipi Kapalı Hapishanesi
- Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesi
- Ahlat T Tipi Kapalı Hapishanesi
- İğdır S Tipi Kapalı Hapishanesi
- Erzurum Dumlu 1. Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
- Erzurum Dumlu 2. Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi
- Kars T Tipi Kapalı Hapishanesi

Ziyaret edilmiştir.

D- RAPORA DAYANAK VERİLER

Görüşme Gerçekleştirilen Hapishaneler ve Görüşülen Mahpus Sayısı

1	İğdır S Tipi Kapalı Hapishanesi	1
2	Kars T Tipi Kapalı Hapishanesi	1
3	Erzurum Dumlu 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi	3
4	Erzurum Dumlu 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi	7
5	Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesi	6
6	Ahlat T Tipi Kapalı Hapishanesi	2
7	Van F Tipi Kapalı Hapishanesi	1
8	Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi	1
9	Van T Tipi Kapalı Hapishanesi	1
10	Toplam Görüşülen Mahpus Sayısı	23

E- MAHPUSLARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER:

Görüşme Öncesi Hazırlık ve Mahpusun Bilgilendirilmesi

Mahpuslara, tarafımız tanıtıldıktan sonra yapılan görüşmenin raporlanması ile paylaşılmasına ilişkin rızalarının olup olmadığı hususu sorularak, rızalarının bulunduğunu beyan etmesi üzerine hapisanede yaşadıkları hak ihlallerine ilişkin görüşmeye geçildi. Hapisanede yaşadıkları hak ihlallerine ilişkin yaşadıkları sorunlar ve kendi yaşadığı sorunları aktarmıştır. Bu görüşmede mahpuslar;

1. İğdır S Tipi Kapalı Hapishanesi

Görüşülen Mahpus F.Ç. – Hüküm Özlü

Yapılan görüşme esnasında mahpus F.Ç. “Tek kişilik hücrelerde tecrit koşulları altında burada tutuluyoruz. Diğer mahpuslarla iletişim ve etkileşim neredeyse yok denecek kadar az. Tek kişilik hücrelerde tutulan 16 kişi bulunmaktadır. Bu mahpuslar 27 Kasım 2023 tarihinde ‘‘Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm’’ talebiyle 10 günlük aralıklarla 1 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başlamıştır. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında disiplin soruşturmaları başlatılmıştır. Açlık grevine giren mahpuslar refakatçi olmaksızın tek başına hücrelerinde tutulmaktadır. Dışarı ile iletişim bir yana diğer hücrelerde tutulan mahpuslarla dahi iletişim neredeyse yokken hapishane yönetimi ve memurlar neredeyse her gün ve pervasızca tutulduğumuz hücreleri aramakta bazı mahpuslara karşı kötü muamelelerde bulunmaktadır. Hasta mahpus A.Ş midesinde rahatsız olup talep etmesine rağmen revire ve hastaneye hiç götürülmemekte ya da çok geç götürülmektedir.” şeklinde beyanda bulunmuştur.

2. Kars T Tipi Kapalı Hapishanesi

Görüşülen Mahpus T. K.

Yapılan görüşme esnasında mahpus T.K. “yemeklerin çamur gibi olduğunu bundan dolayı yenilemediğini genelde kantinden yemek yediğini, hastane sevklerinin olmadığını sadece revire çıkarıldıklarını aktarmıştır. Aramaların sıklıkla yapıldığını, sosyal etkinliklerin yapılmadığını buna ilişkin dilekçe vermelerine rağmen dilekçelere bir cevap verilmediğini ifade etmiştir. Kantin fiyatlarının çok pahalı olduğundan dolayı zorlandıklarını, mahkumlar arasında idare tarafından ayrımcılık gözetildiğini” şeklinde beyanda bulunmuştur..

3. Erzurum Dumlu 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi

Görüşülen Mahpus: S.Ö.

Yapılan görüşme esnasında mahpus S.Ö. “Bir kısım mahpus hiçbir tutarlı gerekçe olmaksızın İdare Gözlem Kurulu kararlarıyla infazlarının uzatıldığını, arkadaşlarının bir kısmının 30 yıldır hapishanede olduklarını aktarmıştır. Ayrıca M. O. isimli arkadaşının ağır hasta olduğunu, felçli olduğunu ve daha birçok hastalığının bulunduğunu belirtmiştir. M. E. isimli mahpusun Epilepsi hastası olduğunu, nörolojik hastalığının olduğunu, durumu için çok endişelendiklerini de aktarmıştır. Açlık Grevi: “Abdullah ÖCALAN’a Özgürlük, Kürt Sorununa Çözüm” amacıyla 27 Kasım 2023 tarihinde süreli ve dönüşümlü olarak, ikişerli gruplar halinde 15 günlüğüne açlık grevine girdiklerini; grevcilerin günlük ihtiyaçlarının karşılanmadığını, sadece tuz, limon ve şeker ve karbonat verildiğini, grevcilere verilmesi gereken vitaminlerin verilmediğini aktarmıştır. Açlık grevinin başlamasıyla idarenin daha da sertleştiğini, birbirleriyle iletişimi koparabilmek için tek başlarına havalandırmaya çıkarıldıklarını, açlık grevine giren mahpuslara disiplin soruşturmaları açılarak iletişim cezaları verildiğini” şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus S.K. - Hükümlü

Yapılan görüşme esnasında mahpus S.K. “Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm” talebiyle 15 günlük aralıklarla 2 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başladıklarını belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ

Şerefiye Mah. Demirciler Sk. Yusufoglu İş Merkezi No:32 Kat:2 İpekyolu / Van

Tel: (0432) 212 06 65 E-mail: van@ihd.org.tr

disiplin soruşturmaları başlatıldığını ve sosyal etkinlikler başta olmak üzere birçok faaliyetten tecrit edildiğini belirtmiştir. Hapishane yönetiminin açlık grevindeki mahpuslara iaşelerini eksik verdiğini ve açlık grevlerinde TTB tarafından belirlenen standartları değil de kendi belirlediği şartları mahpuslara dayattığını iletmiştir. Mahpusların kitap taleplerinin kısıtlandığını, mektupların ya hiç gönderilmediğini ya da geç gönderildiğini; diğer yandan aileleri tarafından mahpuslara gönderilen fotoğrafların da keyfi bir şekilde hapishaneye alınmadığını ifade etmiştir. Hasta mahpuslar M.E(Epilepsi Hastası). ve M.O(Yarı Felçli – Sağ Taraf)'nun sağlık durumlarının çok kötü olduğunu ve hayatlarını bir başlarına idame ettiremeyecek kadar hasta olduklarını ve refakatçi yardımıyla ihtiyaçlarını giderebildiklerini belirtmiştir.” Şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus: S.T.

Yapılan görüşme esnasında mahpus: “M. S. Y. , M. R. Ve H. G. isimli mahpusların hiçbir tutarlı gerekçe olmaksızın İdare Gözlem Kurulu kararlarıyla infazlarının uzatıldığını, arkadaşların bir kısmının 30 yıldır hapishanede olduklarını aktarmıştır. Açlık Grevi: “Abdullah ÖCALAN’a Özgürlük, Kürt Sorununa Çözüm” amacıyla 27 Kasım 2023 tarihinde süreli ve dönüşümlü olarak, ikişerli gruplar halinde 15 günlüğüne açlık grevine girdiklerini; grevcilerin günlük iaşelerinin karşılanmadığını, sadece 1 meyve suyu, 1 kaşık kadar tuz, yarım limon ve 1 kaşık kadar şeker ve birkaç günde bir karbonat verildiğini aktarmıştır. Açlık grevine girdiklerinden bu yana kantinden istedikleri ürünler kantinde yok, kalmadı, sipariş verildi gelecek denilerek ertelendiğini ve karşılanmadığını ifade etmiştir. Açlık grevinin başlamasından bu yana idarece normalde ayda bir gerçekleştirilen aramaların, artık çok sık yapıldığını, idarenin mahpusların yazdığı dilekçe ve başvurularda sürekli kullanılan kelimeler ve ifadeleri bahane ederek bu yüzden engellediğini, mektuplara el konulduğunu aktarmıştır. M. O. isimli arkadaşının ağır hasta olduğunu, felçli olduğunu ve daha birçok hastalığının bulunduğunu belirtmiştir. M. E. isimli mahpusun Epilepsi hastası olduğunu, nörolojik hastalığının olduğunu, durumu için çok endişelendiklerini de aktarmıştır. Açlık grevinin başlamasıyla idarenin daha da sertleştiğini, birbirleriyle iletişimi koparabilmek için tek başlarına havalandırmaya çıkarıldıklarını, açlık grevine giren mahpuslara disiplin soruşturmaları açılarak iletişim cezaları verildiğini” şeklinde beyanda bulunmuştur.

4. Erzurum Dumlu 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi

Görüşülen Mahpus İ.T. – Hüküm Özlü

Yapılan görüşme esnasında mahpus İ:T. ” Hapishanenin fiziki koşullarının yeterli olmadığını odaların başta tavanı olmak üzere her tarafının küflendiğini tavanının damladığını, yemeklerin kalitesinin kötü olduğunu ve vaktinde verilmediğini ifade etmiştir. Kendisinin kalp hastası olduğunu, diğer hasta mahpuslar H.A(Böbrek Yetmezliği) ve V.A(Çölyak, Hepatit) ’nın durumlarının kötü olduğunu ve kendi başlarına hayatlarını idame ettiremediklerini beyan etmiştir. İdari gözlem kurulunun keyfi ve hukuksuz kararlarıyla infazını bitiren mahpusların tahliye edilmediğini belirtmiştir. Başka bir hapishaneden nakil yoluyla ya da tutuklanıp getirilen mahpuslara giriş sırasında çıplak aramanın dayatıldığı kabul etmeyen mahpusların zorla çıplak arandığını ifade etmiştir. ‘Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm’ talebiyle 10 günlük aralıklarla 1 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başladıklarını belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında disiplin soruşturmaları başlatıldığını ve sosyal etkinlikler başta olmak üzere birçok faaliyetten tecrit edildiğini belirtmiştir. Odalardaki TV kanallarının ve gazetelerin sınırlandırıldığını ifade etmiştir. Şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus B.U.Ç. – Hükümlü

Yapılan görüşme esnasında mahpus B.U.Ç. ‘ Hapishanenin fiziki koşullarının yeterli olmadığını odaların başta tavanı olmak üzere her tarafının küflendiğini tavanının damladığını, mevzuata aykırı bir şekilde pencerelerde tel örgülerin olduğunu ifade etmiştir. Revir ve hastane sorununun olduğunu hapishaneden sevklerin çok zor olduğunu sevk edilmeleri halinde ise doktorların kendilerine önyargılı ve kötü davrandığını belirtmiştir. Başka bir hapishaneden nakil yoluyla ya da tutuklanıp getirilen mahpuslara giriş sırasında çıplak aramanın dayatıldığı kabul etmeyen mahpusların zorla çıplak arandığını ifade etmiştir. ‘Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm’ talebiyle 10 günlük aralıklarla 1 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başladıklarını belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında disiplin soruşturmaları başlatıldığını ve sosyal etkinlikler başta olmak üzere birçok faaliyetten tecrit edildiğini belirtmiştir. Hapishanede bulunan yabancı uyruklu (Suriye

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ

Şerefiye Mah. Demirciler Sk. Yusufoğlu İş Merkezi No:32 Kat:2 İpekyolu / Van

Tel: (0432) 212 06 65 E-mail: van@ihd.org.tr

ve İran vatandaşı) mahpusların ekonomik şartlarının çok kötü olduğunu, yurtdışında bulunan aileleri ile telefon görüşmeleri için fahiş miktarda ödemelerin alındığını ifade etmiştir. Şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus O. G. – Hükümlü

Yapılan görüşme esnasında mahpus O.G. *“Hapishanenin fiziki koşullarının yeterli olmadığını odaların başta tavanı olmak üzere her tarafının küflendiğini tavanının damladığını ve bu sorunu defalarca hapishane yönetimine ilettiklerini ancak sorunun çözümü için herhangi bir girişimin olmadığını ifade etmiştir. ‘Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm’ talebiyle 10 günlük aralıklarla 1 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başladıklarını belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında disiplin soruşturmaları başlatıldığını ve sosyal etkinlikler başta olmak üzere atölye ve spor faaliyetlerinden tecrit edildiğini belirtmiştir. Revir ve hastane sorununun olduğunu hapishaneden sevklerin çok zor olduğunu, sevk taleplerinin 4-5 ay kadar bekletildiğini; sevk edilmeleri halinde ise doktorların kendilerine önyargılı ve kötü davrandığını belirtmiştir. Hapishanede tutulan hasta mahpusların sağlık durumlarının çok kötü olduğunu ve hayatlarını bir başlarına idame ettiremediklerini ifade etmiştir.”* Şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus R. E. – Hükümlü

Yapılan görüşme esnasında mahpus R.E. *‘Ailesinin İstanbul’da yaşadığını ailesinden uzakta tutulduğunu bu yüzden ailesi ile görüşemediğini, hapishanenin fiziki koşullarının kötü olduğunu fitik rahatsızlığının olduğunu ve hapishanenin kötü koşullarının bu hastalıklarını kötü etkilediğini ifade etmiştir.’* Şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus S. S.

Yapılan görüşme esnasında mahpus S. S. *“‘Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm’ talebiyle başlatılan açlık grevinin dönüşümlü olarak devam ettiğini, açlık grevinde olan eylemciler arasında ayrımcılık yapıldığını, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan eylemcilerin tek kişilik hücrede bırakıldığını, havalandırma saatleri 2 saat olmasına rağmen açlık grevinde olan eylemcilere 1 saat olarak*

kullanıldığını, ayrıca eylemcilerin eylemleri bittikten sonraki gün diyet yemekleri yemesi gerekirken normal yemekler getirildiğini, diyet yemekleri iki ya da üç gün sonra eylemcilerin kendilerinin bu şekilde beslenmeye dikkat etmesi ile telafi edilmeye çalışıldığı, kendilerinin her açlık grevi sonlandırılan grup için diyet yemekleri için idare ile görüştiklerini idarenin ise zaten diyet yemeklerini verdikleri cevabını verdiğini, idarenin açlık grevinin sonlanmasından 2-3 gün sonra verdiğini oysa açlık grevinin bitiminin hemen ardından verilmesi gerektiğini ifade ettiklerinde idare müdürünün kendilerine 'sen beni tehdit mi ediyorsun' şeklinde cevap verdiğini, eylemcilere refakatçi desteği sağlanmadığını, eylem başladıktan sonra açlık grevinde olmayan hükümlülere yemek getirilmediğinden dört gün boyunca yemek yiyemediklerini. Bunu idareye şikâyet olarak ilettiklerinde 'biz yemek saatinde getiriyoruz siz almıyorsunuz' şeklinde iddiada bulduklarını, mevzuatta tutuklu ve hükümlüye yemek odaya verilir şeklinde düzenlemesi olmasına rağmen mevzuatı uygun davranılmadığını, revire geç çıkarıldıklarını, revirdeki doktorların kendilerine hakaret ettiğini, hastaneye sevk edilmek istediğini iletmesine rağmen bu talebinin karşılanmadığını, bir mahpus arkadaşının revire çıkarıldığını ve revirdeki doktora hastaneye sevk edilmek istediğinde doktor arkadaşlarına 'altını kaçırıyor musun' deyip küçük düşürücü ithamlarla arkadaşını psikolojik şiddete maruz bıraktığını, idareye sorunları belirtmelerine rağmen tamam deyip bir çözüm gösterilmediğini, hapisane içerisinde ayrımcılıkların olduğunu adli suçlulara ayrı kendilerine ayrı tutumlar olduğunu, tüm bunlara rağmen kendilerinin bu hakaretlerden dolayı revire çıkamadıklarını, koşulların soğuk olduğunu, şehirde hava sıcaklığının -30 - 40°'ye kadar düştüğünü, odalarının havalandırma olmadığından havasız olduğunu bu durumun sağlık açısından kendilerini olumsuz etkilediğini" şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus N. ?.

Yapılan görüşme esnasında mahpus N.A: "Bazı mahpus arkadaşlarının infazlarının keyfi olarak uzatıldığını, koşullarında radyo olmadığını, TV kanallarının idarenin kendi istediği kanallar ile sınırlı olduğunu, taleplerini iletmelerine rağmen hiçbir taleplerinin yerine getirilmediğini, taleplerinin hep ertelendiğini, yemeklerin çok kötü koktuğunu, verilen dilekçelere cevap verilmediğini, hastane sevklerinin geç yapıldığını, idarenin keyfi davranıp hastane sevklerinin geciktirilerek sağlık haklarının

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ

Şerefiye Mah. Demirciler Sk. Yusufoğlu İş Merkezi No:32 Kat:2 İpekyolu / Van

Tel: (0432) 212 06 65 E-mail: van@ihd.org.tr

engellendiğini, sosyal etkinliklere katılamadıklarını, atölye her zaman boş olmasına rağmen sosyal etkinlik için atölyeleri kullanamadıklarını” şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus R. K.

Yapılan görüşme esnasında mahpus R. K. *“Kendisinin sürgün edilerek Van Yüksek Güvenlikli Hapishanesinden geldiğini den geldim şu an arkadaşlarımız grevde Açlık grevi eylemden sonra yemek getirilmemeye başlandı havalandırmadasın odada almadığınız için saatiniz gecikiyor bu sebeple yemek saatini kaçıyorsunuz deyip bize dört gün boyunca yemek vermediler odalar çok soğuk“* Şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus K. T.

Yapılan görüşme esnasında mahpus K.T. *“kulaklarında iltihap olduğundan duyamadığını, birkaç kez revire gittiğini ancak revire giderken doktorun kendisine hakaret ettiğini, doktora hastaneye sevk edilmek istediğini dile getirdiğini ancak doktorun kendisine ‘altına kaçırıyor musun?’ deyip hakarete bulunarak psikolojik şiddet uyguladığını, bu duruma ilişkin Sağlık Bakanlığına, Adalet Bakanlığına ve savcılığa suç duyurusunda bulunduğunu ancak sadece savcılıkça şikâyetine geri dönüt aldığını, bu doktor için Türk Tabipler Birliği’ne de başvuru yapmasına rağmen dilekçesinin gönderilmediğini, tüm bunların ardından kendisine hakaretlerde bulunmaya devam ettiklerini, kendilerinin yağlı boya çalışması talep etmelerine rağmen taleplerinin boya tiner içeriyor gerekçesiyle bu sosyal etkinlik taleplerinin reddedildiğini”* şeklinde beyanda bulunmuştur.

5. Patnos L Tipi Kapalı Hapishanesi

Görüşülen Mahpus A.Ç. – Hükümlü

Yapılan görüşme esnasında mahpus A.Ç. ‘ ‘Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm’’ talebiyle 15 günlük aralıklarla 3 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başladıklarını belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında disiplin soruşturmaları başlatıldığını ve sosyal etkinlikler başta olmak üzere atölye ve spor faaliyetlerinden tecrit edildiğini belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslara her gün verilmesi gereken B1 ya da B12 kompleks vitaminlerin çok geç getirildiğini 10. günden sonra verildiğini belirtmiştir. Hapishanenin fiziki koşullarının kötü olduğunu dile getirmiş, musluklardan temiz içme suyunun akmadığını mahpus başına her gün 3 litre temiz içme suyunun verildiğini ancak yıkanma ve temizlik için musluktan akan kötü suyu kullanmak zorunda olduklarını belirtmiştir. Koşullarda yapılan aramalar sonucunda ele geçirilen kitapların disiplin soruşturmasına konu edildiğini ancak bu kitapların tamamının hapishane yönetimi tarafından izin verilmesi sonucunda koşullarda bulunan kitaplar olduğunu ifade etmiştir. Hapishanede bulunan yaklaşık 60 mahpusa hukuksuz ve dayanaksız bir şekilde disiplin soruşturması açıldığını ve bazılarının cezalarının infaz edildiğini ifade etmiştir. Başka bir hapishaneden nakil yoluyla ya da tutuklanıp getirilen mahpuslara giriş sırasında çıplak aramanın dayatıldığı kabul etmeyen mahpusların zorla çıplak arandığını ifade etmiştir. Revir hakkının ayda bir defa ile sınırlandırıldığını, yemek öğünlerinin geçirildiğini, süreli ve süresiz yayınlara ulaşımın da sınırlandırıldığını iletmıştır. Hapishanede bulunan yabancı uyruklu (Suriye ve İran vatandaşı) mahpusların ekonomik şartlarının çok kötü olduğunu, yurtdışında bulunan aileleri ile telefon görüşmeleri için fahiş miktarda ödemelerin alındığını ifade etmiştir.’’ şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus K.S – Tutuklu

Yapılan görüşme esnasında mahpus K.S. ‘ ‘Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm’’ talebiyle 15 günlük aralıklarla 3 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başladıklarını belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında disiplin soruşturmaları başlatıldığını ve sosyal etkinlikler başta olmak üzere atölye ve spor faaliyetlerinden tecrit edildiğini belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslara her gün verilmesi gereken B1 ya da B12 kompleks vitaminlerin çok geç getirildiğini 10. günden sonra verildiğini belirtmiştir. Hapishanenin fiziki koşullarının kötü olduğunu dile

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ

Şerefiye Mah. Demirciler Sk. Yusufoğlu İş Merkezi No:32 Kat:2 İpekyolu / Van

Tel: (0432) 212 06 65 E-mail: van@ihd.org.tr

getirmiş, musluklardan temiz içme suyunun akmadığını mahpus başına her gün 3 litre temiz içme suyunun verildiğini ancak yıkanma ve temizlik için musluktan akan kötü suyu kullanmak zorunda olduklarını belirtmiştir. Koşullarda yapılan aramalar sonucunda ele geçirilen kitapların disiplin soruşturmasına konu edildiğini ancak bu kitapların tamamının hapisane yönetimi tarafından izin verilmesi sonucunda koşullarda bulunan kitaplar olduğunu ifade etmiştir. Hapishanede bulunan yaklaşık 60 mahpusa hukuksuz ve dayanaksız bir şekilde disiplin soruşturması açıldığını ve bazılarının cezalarının infaz edildiğini ifade etmiştir. Revir hakkının ayda bir defa ile sınırlandırıldığını, yemek öğünlerinin geçirildiğini, süreli ve süresiz yayınlara ulaşımın da sınırlandırıldığını iletmiştir. Hapishanede bulunan yabancı uyruklu (Suriye ve İran vatandaşı) mahpusların ekonomik şartlarının çok kötü olduğunu, yurtdışında bulunan aileleri ile telefon görüşmeleri için fahiş miktarda ödemelerin alındığını ifade etmiştir. Kendisinin de İran İslam Cumhuriyeti Vatandaşı olduğunu ve ekonomik şartlarının çok kötü olduğunu ailesi ile 10 dakikalık bir görüşmeden fahiş miktarda bir ödemenin alındığını koşullarda bulunan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan mahpusların yardımıyla hayatını idame ettirdiğini belirtmiştir. Ailesinin yurtdışından gelerek kendisini ziyaret etmek istediğini ancak hapisane yönetiminin kişi sayısını keyfi olarak sınırlandırıldığını bazı aile bireylerinin görüş hakkının engellendiğini ifade etmiştir.” şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus: Y. Y.

Yapılan görüşme esnasında mahpus Y.Y. ‘‘65 yaşından büyük F.G. isimli mahpus arkadaşının hiçbir tutarlı gerekçe olmaksızın İdare Gözlem Kurulu kararlarıyla infazının uzatıldığını, arkadaşının 30 yıldır hapishanede olduğunu, ayrıca ağır hasta olduğunu, günlük 10 farklı ilaç kullanması gerektiğini buna rağmen hapishanede toplanan kitaplarla alakalı kendisine hücre cezası verildiğini hasta mahpus olmasına rağmen infazına başlandığını aktarmıştır. Bunun dışında M. A U. ve A. A. isimli arkadaşlarının çölyak hastası olduğunu, beslenmelerine gösterilmesi gereken özenin idarece gösterilmediğini, yemek konusunda sıkıntı yaşadıklarını aktarmıştır. Ayrıca M. B. isimli arkadaşının 65 yaşın üstünde olduğunu, kanser ve diğer bir çok hastalık ile mücadele ettiğini, 10 yılı aşkındır hapishanede olduğunu idarenin ağır mahpus olan bu arkadaşlarına yönelik gerekli tedavileri yapmadığını ifade etmiştir. Açlık Grevi: ‘‘Abdullah ÖCALAN’a Özgürlük, Kürt Sorununa Çözüm’’ amacıyla süreli ve dönüşümlü olarak, üçer kişilik gruplar halinde 15 günlüğüne açlık grevine girdiklerini; grevcilerin

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ

Şerefiye Mah. Demirciler Sk. Yusufoğlu İş Merkezi No:32 Kat:2 İpekyolu / Van

Tel: (0432) 212 06 65 E-mail: van@ihd.org.tr

günlük iaşelerinin karşılanmadığını, sadece tuz, şeker ve karbonat bazen bir limon verildiğini, grevcilere verilmesi gereken vitaminlerin verilmediğini, aktarmıştır. Açlık grevinin başlamasıyla idarenin daha da sertleştiğini, birbirleriyle iletişimi koparabilmek için tek başlarına havalandırmaya çıkarıldıklarını, açlık grevine giren mahpuslara disiplin soruşturmaları açılarak iletişim cezaları verildiğini ifade etmiştir. Sosyal aktivitelere katılımlarına yönelik engellemelerin olduğunu, sadece 15 günde bir spor yapmalarına izin olduğunu onun dışında bir sosyal aktiviteye izin verilmediğini aktarmıştır. Buldukları hapisanede ciddi bir sıcak su probleminin olduğunu, sıcak suyun 2 günde bir sadece 15-20 dakikayla sınırlı olmak üzere aktığını bundan dolayı düzenli duş alamadıklarını ve bu durumun sağlık durumlarını etkilediğini belirtmiştir. İdarenin kendi kaydettikleri kitaplar için mahpuslara soruşturma açtığını ve şuan 50'ye yakın mahpus hakkında disiplin soruşturması açıldığını durumda olduğunu, açtıkları soruşturmalar sonucunda birkaç arkadaşın tahliyesi engellendiğini, idarenin 'Kitabın bütünlüğü bozulmuş' ve 'Kürtlük ve Kürdistan bilincini diri tutuyor' gerekçesiyle bir kısım kitapları toplattığını ve soruşturmalar başlattığını, hapisanede yasak eşya bulundurma iddiasıyla Asliye Ceza Mahkemelerinde davalar açıldığını; bu davalardan beraat ettiklerini fakat verilen hücre cezalarına yönelik ağır ceza mahkemelerine yaptıkları itirazların kabul edilmediğini bir kısım arkadaşlarının disiplin cezasının infazının gerçekleştiğini" ifade etmiştir.

Görüşülen Mahpus M.A – Hükümlü

Yapılan görüşme esnasında mahpus M.A. "Abdullah Öcalan'a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm" talebiyle 15 günlük aralıklarla 3 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başladıklarını belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında disiplin soruşturmaları başlatıldığını ve sosyal etkinlikler başta olmak üzere atölye ve spor faaliyetlerinden tecrit edildiğini belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslara her gün verilmesi gereken B1 ya da B12 kompleks vitaminlerin çok geç getirildiğini 10. günden sonra verildiğini belirtmiştir. Hapishanenin fiziki koşullarının kötü olduğunu dile getirmiş, musluklardan temiz içme suyunun akmadığını mahpus başına her gün 3 litre temiz içme suyunun verildiğini ancak yıkanma ve temizlik için musluktan akan kötü suyu kullanmak zorunda olduklarını belirtmiştir. Koşullarda yapılan aramalar sonucunda ele geçirilen kitapların disiplin soruşturmasına konu edildiğini ancak bu kitapların tamamının hapishane yönetimi tarafından izin verilmesi sonucunda koşullarda bulunan kitaplar olduğunu ifade etmiştir. Hapishanede bulunan yaklaşık 60 mahpusa hukuksuz ve

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ

Şerefiye Mah. Demirciler Sk. Yusufoğlu İş Merkezi No:32 Kat:2 İpekyolu / Van

Tel: (0432) 212 06 65 E-mail: van@ihd.org.tr

dayanaksız bir şekilde disiplin soruşturması açıldığını ve bazılarının cezalarının infaz edildiğini ifade etmiştir. Başka bir hapisaneden nakil yoluyla ya da tutuklanıp getirilen mahpuslara giriş sırasında çıplak aramanın dayatıldığı kabul etmeyen mahpusların zorla çıplak arandığını ifade etmiştir. Revir hakkının ayda bir defa ile sınırlandırıldığını, yemek öğünlerinin geçirildiğini, süreli ve süresiz yayınlara ulaşımın da sınırlandırıldığını iletmıştır. Hapishanede bulunan yabancı uyruklu (Suriye ve İran vatandaşı) mahpusların ekonomik şartlarının çok kötü olduğunu, yurtdışında bulunan aileleri ile telefon görüşmeleri için fahiş miktarda ödemelerin alındığını ifade etmiştir. Şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus M. A. U.

Yapılan görüşme esnasında mahpus M. A. U. “Abdullah ÖCALAN’a Özgürlük, Kürt Sorununa Çözüm” amacıyla süreli ve dönüşümlü olarak, üçer kişilik gruplar halinde 15 günlüğüne açlık grevine girdiklerini; görüşülen tarih itibariyle 5. Grup olan N. E. , S. İ. ve E. A. isimli arkadaşların grevde olduğunu, grevcilerin günlük iaşelerinin karşılanmadığını, sadece tuz, şeker ve karbonat bazen bir limon verildiğini, grevcilere verilmesi gereken vitaminlerin verilmediğini aktarmıştır. Açlık grevinin başlamasıyla idarenin daha da sertleştiğini, açlık grevine giren mahpuslara disiplin soruşturmaları açılarak iletişim cezaları verildiğini ifade etmiştir. Kendisinin çölyak hastası olduğunu, bir gün içerisinde 1 pasta dilimi mısır ekmeği, 1 adet domates, 1 adet sivri biber, 1 adet havuç, 2 yemek kaşığı yoğurt, 1 tane yumurta bazen de 1 meyve verildiğini, bu listede olan besinlerin çoğu zaman biri veya birden fazlasının verilmediğini, gelen ekmeğin çoğu zaman küflü ya da pişmemiş halde geldiğini bu durumda tutanak tutturup idareye gerekli şikayetlerde bulunmasına rağmen bir sonuç alamadığını ifade etmiştir. Yetersiz beslenmeden kaynaklı olarak kemik rahatsızlığının olduğunu, bu rahatsızlığının da hastane raporu ile sabit olduğunu fakat buna rağmen gerekli tedaviye ulaşamadığını, sağlık raporunda bulunduğu şehirde tedavisinin mümkün olmadığından en yakın hastane olan Van ilinde bulunan hapishaneye sevkini yapılması gerektiği, bu hususunda raporlarında bulunmasına rağmen sevkini sağlanmadığını iletmıştır. Van iline sevkini sağlanarak sağlık hakkına erişimi için Adalet Bakanlığı dahil olmak üzere bir çok kuruma başvuruda bulunduğunu fakat hiçbir geri dönüş alamadığını, idareden kendisi ile alakalı sağlık raporlarının bir örneğinin defalarca talep etmesine rağmen bu yönde bir cevap alamadığını ifade etmiştir. Buldukları hapishanede ciddi bir sıcak su probleminin olduğunu, sıcak suyun 2 günde bir sadece 15-20 dakikayla sınırlı olmak üzere aktığını

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ

Şerefiye Mah. Demirciler Sk. Yusufoğlu İş Merkezi No:32 Kat:2 İpekyolu / Van

Tel: (0432) 212 06 65 E-mail: van@ihd.org.tr

bundan dolayı düzenli duş alamadıklarını ve bu durumun sağlık durumlarını etkilediğini belirtmiştir. Bunun dışında içme suyu yönünden de ciddi problem yaşadıklarını, her bir mahpus için her gün üçer litrelik sular dağıtıldığını fakat bunun hiçbir ihtiyaçlarına yetmediğini, çay yapmak için bile yeterli gelmediğini ifade etmiştir. Buldukları ilde hava sıcaklığının çok düşük derecelere kadar inmesine rağmen idarenin kalorifer sıcaklık derecesini hiç değiştirmedini hatta bazı günler düşürdüğünü bundan dolayı mahpusların sürekli üşüttüklerini ve hasta olduklarını dile getirmiştir. İdarenin 40 günde bir revire çıkarma şeklinde uygulaması olduğunu, hasta mahpusların bu durumdan olumsuz etkilendiğini aktarmıştır. B. B. isimli mahpus arkadaşının hasta mahpus olduğunu, hiç dişi olmadığını 3 yıldır idareye düzenli aralıklarla implant tedavisi olma talebinde bulduklarını fakat idarenin bu yönde hiçbir olumlu cevabının olmadığını, mahpusun geçen sene kardeşinin ölümünden çok etkilendiği için antidepresan kullanmaya başladığını, idarenin toplatılan kitaplara yönelik olarak verdiği hücre cezasının infaz edilmesi mahpusta ciddi sağlık problemine yol açacağından alternatif bir cezaya dönüştürülmesi için defalarca talepte bulunmalarına rağmen bu yönde hiçbir gelişmenin olmadığını ve cezasının kesinleştiğinden infazına başlanacağını aktarmıştır. Ayrıca F.G. isimli mahpus arkadaşının birçok hastalığının olduğunu, beyin damarının tıkanık olduğunu, böbrek ve karaciğerlerinde problem olduğunu, idarenin toplatılan kitaplara yönelik olarak verdiği hücre cezasının infaz edilmesi mahpusta ciddi sağlık problemine yol açacağından alternatif bir cezaya dönüştürülmesi için defalarca talepte bulunmalarına rağmen bu yönde hiçbir gelişmenin olmadığını ve cezasının kesinleştiğinde infazına başlanacağını aktarmıştır. Sosyal aktivitelere katılımlarına yönelik engellemelerin olduğunu, sadece 15 günde bir spor yapmalarına izin olduğunu onun dışında bir sosyal aktiviteye izin verilmediğini aktarmıştır. İdarenin kendi kaydettikleri kitaplar için mahpuslara soruşturma açtığını ve şuan 50'ye yakın mahpus hakkında disiplin soruşturması açıldığını durumda olduğunu, açtıkları soruşturmalar sonucunda birkaç arkadaşın tahliyesi engellendiğini, idarenin bir kısım kitapları toplattığını ve soruşturmalar başlattığını, hapishanede yasak eşya bulundurma iddiasıyla Asliye Ceza Mahkemelerinde davalar açıldığını; bu davalardan beraat ettiklerini fakat verilen hücre cezalarına yönelik ağır ceza mahkemelerine yaptıkları itirazların kabul edilmediğini bir kısım arkadaşlarının disiplin cezasının infazının gerçekleştiğini” beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus: İ. C.

Yapılan görüşme esnasında mahpus İ. C. ‘‘2015 yılından bu yana hapishanede kaldığını, kalp hastalığı, şeker ve bir kısım hastalığının olduğunu fakat 2018 yılından bu yana tedavi olamadığını aktarmıştır. Ayrıca damağının olmadığını bundan dolayı yemek yeme gibi en temel ihtiyaçlarında problem yaşadığını, bu hususta defalarca idareye başvuru ve taleplerde bulunduğunu fakat olumlu hiçbir geri dönüş alamadığını, 3 ayda bir revire çıkarılma olduğunu, hapishane yönetiminin provokatör tutumlarının olduğunu aktarmıştır. Bir kısım mahpusların hiçbir tutarlı gerekçe olmaksızın İdare Gözlem Kurulu kararlarıyla infazlarının uzatıldığını, arkadaşların bir kısmının 30 yıldır hapishanede olduklarını aktarmıştır. Açlık Grevi: ‘‘Abdullah ÖCALAN’a Özgürlük, Kürt Sorununa Çözüm’’ amacıyla süreli ve dönüşümlü olarak, üçerli gruplar halinde 15 günlüğüne açlık grevine girildiğini; grevcilerin günlük iışelerinin karşılanmadığını, sadece 1 meyve suyu, 1 kaşık kadar tuz, yarım limon ve 1 kaşık kadar şeker ve birkaç günde bir karbonat verildiğini’’ şeklinde beyanda bulunmuştur.

6. Ahlat T Tipi Kapalı Hapishanesi

Görüşülen Mahpus E. K.

Yapılan görüşme esnasında mahpus E.K. ‘‘Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm’’ talebiyle 10 günlük aralıklarla 1 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başladıklarını belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında disiplin soruşturmaları başlatıldığını ve sosyal etkinlikler başta olmak üzere atölye ve spor faaliyetlerinden tecrit edildiğini belirtmiştir. Revire çıkma ve hastaneye sevklerin ya hiç yapılmadığını ya da çok geç yapıldığını iletmiştir. Hasta mahpusların ilaçlarının geç verildiği tedavilerinin gerektiği gibi yapılmadığı belirtilmiştir. Hapishanedeki aramaların çok sık yapıldığını belirtmiştir. Sosyal ve kültürel etkinliklerinin başvurularının alındığını ancak herhangi bir etkinliğin yapılmadığını iletmiştir.’’ şeklinde beyanda bulunmuştur.

Görüşülen Mahpus İ. C.

Yapılan görüşme esnasında mahpus İ.C. ‘‘Hasta olduğunu yaşının ilerlemiş olduğunu kalın bağırsak ve midesinden rahatsız olduğunu ancak tüm bunlara rağmen

sağlık hakkına erişiminin zor olduğunu ve her geçen gün durumunun kötü olduğunu belirtmiştir. Bazı mahpusların infazlarını bitirmelerine rağmen idari gözlem kurulunun keyfi ve hukuksuz kararları dolayısıyla tahliyesinin engellendiğini ifade etmiştir.” Şeklinde beyanda bulunmuştur.

7. Van F Tipi Kapalı Hapishanesi

Görüşülen Mahpus F.E.

Yapılan görüşme esnasında mahpus F.E. ‘Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm’’ talebiyle 10 günlük aralıklarla 2 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başladıklarını belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında disiplin soruşturmaları başlatıldığını ve sosyal etkinlikler başta olmak üzere atölye ve spor faaliyetlerinden tecrit edildiğini belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslara her gün verilmesi gereken B1 ya da B12 kompleks vitaminlerin, açlık grevlerinin dönüşümlü ve kısa süreli olması sebebiyle hiç verilmediğini belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslara diğer iyaşelerin de yeteri kadar verilmediğini hapishane yönetiminin özellikle meyve suyunun alınmasına izin vermediğini ifade etmiştir. Koşuş aramalarının sıklıkla ve usule aykırı bir şekilde yapıldığını, sosyal, sportif ve kültürel etkinliklerin haftada iki saat ile sınırlandırıldığını ifade etmiştir.” Şeklinde beyanda bulunmuştur.

8. Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi

Görüşülen Mahpus S. D.

Yapılan görüşme esnasında mahpus S.D. “Abdullah Öcalan’a Özgürlük ve Kürt Sorununa Çözüm’’ talebiyle 10 günlük aralıklarla 2 kişi olmak üzere dönüşümlü olarak açlık grevine başladıklarını belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslar hakkında disiplin soruşturmaları başlatıldığını ve sosyal etkinlikler başta olmak üzere atölye ve spor faaliyetlerinden tecrit edildiğini belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslara her gün verilmesi gereken B1 ya da B12 kompleks vitaminlerin, açlık grevlerinin dönüşümlü ve kısa süreli olması sebebiyle hiç verilmediğini belirtmiştir. Açlık grevine giren mahpuslara diğer iyaşelerin de yeteri kadar verilmediğini hapishane yönetiminin özellikle meyve

suyunun alınmasına izin vermediğini ifade etmiştir. Koşuş aramalarının sıklıkla ve usule aykırı bir şekilde yapıldığını, sosyal, sportif ve kültürel etkinliklerin haftada iki saat ile sınırlandırıldığını ifade etmiştir.” Şeklinde beyanda bulunmuştur.

9. Van T Tipi Kapalı Hapishanesi

Görüşülen Mahpus H. A.

Yapılan görüşme esnasında mahpus H.A. “Buldukları oda içerisinde merdiven boşluğu olduğunu, odalarında bir çocuk olduğunu çocuğun bu merdiven boşluğundan düşebileceğini bunu idareye bildirmelerine rağmen herhangi bir önlem alınmadığını, sosyal etkinliklerin olmadığını, kurslara götürülmediklerini, aileleri tarafından getirilen kitapların idarece hiçbir haklı gerekçe sunmaksızın el koyup kendilerine ulaştırmadığını, Bolu hapishanesinden gönderilen kitapların alınmadığını, gönderilmek istenen mektupları tek zarfla kabul etmediklerinden kendileri için maddi anlamda külfet olduğunu, aynı odada birlikte kaldıkları mahpusun tansiyon hastası olduğunu buna rağmen idarece tansiyon cihazı verilmediğini, Meclis TV kanalını izlemeyi talep ettiklerini fakat idarece bu talebe bir karşılık verilmediğini, koşuşlarında bulunan çocuk için çocuk gıdaları ve balık yağı istediklerini ancak bunların hiçbirinin karşılanmadığını, kendisinin birçok kronik ve ortopedik rahatsızlığının olduğu” şeklinde aktarımda bulunmuştur.

GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME

1- İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI

• İnsan hakları Avrupa Sözleşmesinin 3.maddesinde “Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı yahut onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulamaz” denilerek işkence ve sair kötü muameleyi kısa ve öz biçimde yasaklamış, işkence ve sair kötü muamele yasağının kapsamını 1984 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ndeki tanımın ışığında İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi içtihatlarıyla belirlemiştir. İHAS’nin 3. maddesi yukarıda da belirttiğimiz üzere, işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve ceza kavramlarına yer vermiştir. İşkence yasağı, insanlık dışı ve küçük düşürücü muameleleri de kapsayan üst kavramdır. İHAM, İHAS 3.madde kapsamındaki işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele şeklindeki hareketlerin aralarındaki düzey, yoğunluk, ağırlık ve etkilerine dair farkları gözeterek bu muameleleri birbirinden ayırmaktadır.

• İHAM’ a göre bir eylemin ağırlık düzeyi itibarıyla 3. maddenin kapsamına girebilmesi için muamelenin; süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda, mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi olayın içinde yer alan tüm koşullar değerlendirilir. Eylemin amacının mağduru aşağılamak ya da küçük düşürmek olup olmadığı sorusu göz önüne alınması gereken bir unsur olsa dahi böyle bir amacın yokluğu 3. madde ihlalinin kesin olarak bulunmayacağı anlamına gelmemektedir. Bir bireyi utandıran ya da küçük düşüren, onun insanlık onuruna saygı göstermeyen ya da saygıyı azaltan ya da bireyin ruhsal ve fiziksel direncini kırarak şekilde korku, ıstırap ya da aşağılık duygusu uyandıran muamele 3. madde anlamında kötü muamele olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda İHAM; Sözleşmenin 3. Maddesi kapsamında işkence dışındaki diğer kötü muamele uygulamalarında “insanlık dışı, onur kırıcı ve aşağılayıcı” terimlerini kullanmaktadır. Kararlarda kötü muamelenin 3.Madde ihlaline yol açması için “fiziksel yaralamaya ya da yoğun bir fiziksel veya ruhsal acı veya ıstırapa sebebiyet vermiş olması” ya da “küçük düşürme veya ıstırapın, meşru bir muamele veya cezada zorunlu olarak bulunan küçük düşürme veya ıstırap düzeyinin ötesine geçmesi gerektiği” açıklanmaktadır.

• 5275 Sayılı Kanunun “Hapis cezasının infazında gözetilecek ilkeler” başlıklı 6. Maddesinin 1. Fıkrasının b bendinde “Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ

Şerefiye Mah. Demirciler Sk. Yusufoğlu İş Merkezi No:32 Kat:2 İpekyolu / Van

Tel: (0432) 212 06 65 E-mail: van@ihd.org.tr

zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir.” Denilmek suretiyle mahpusların hapisanede tutulma koşullarının insan onuru ile bağdaşacak koşullar altında olması gerektiği düzenlenmiştir.

- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında (2006) 2 nolu Tavsiye Kararında özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan herkesin cezalandırılmalarına veya tutuklanmalarına hükmedilen kararlar yasal olarak ellerinden alınmayan tüm haklara sahip olmaya devam ettiği, bu nedenle özgürlüğünden yoksun bırakılmış herkese insan haklarına saygı çerçevesinde davranılması gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte mahpuslara sağlanan barınma ve özellikle uyku koşulları insan onuruyla ve mümkün olduğunca özel hayatın gizliliğiyle bağdaşması gerektiği, iklim koşulları ve özellikle metrekaresi, havanın küp hacmi, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma açısından sağlık ve hijyenin gereklerine uygun olması gerektiği vurgulanmıştır.

- İHAM içtihatlarında da devletin bir kişinin insan onuruna saygı ile bağdaşır koşullarda alıkonulmasını güvence altına almak zorunda olduğu ve kişiye uygulanan tedbirin infazında izlenecek tutum ve yöntemin, kişiyi tutuklamanın doğasında kaçınılmaz olarak var olan ıstırap düzeyini aşan bir yoğunlukta sıkıntı ve zorluğa maruz bırakmaması gerektiği vurgulanmaktadır.

- Şunu da hatırlatmak gerekir ki işkence suçu doğrudan soruşturulacak ve kovuşturulacak suçlardan olduğundan işkence suçunu işleyen memur ve diğer kamu görevlilerinin soruşturulması için izin alınmasına gerek olmayacaktır. Ayrıca belirlemek gerekir ki TCK m.94/6 uyarınca işkence suçu zamanaşımına uğramamaktadır.

- **İşkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yapılması tümüyle yasaktır. Bu yasak yalnız mahpuslara doğrudan bedensel ya da ruhsal zarar verilmesini yasaklamakla kalmaz. Mahpusun içinde yaşayacağı koşulların tümünü içerir. Ziyaret gerçekleştirilen birçok hapisanede mahpuslar tarafından koşullarda yapılan aramaların baskın şeklinde gerçekleştirildiği, aramaların neye istinaden gerçekleştirildiğinin bilinmediği ve kısa zaman sonra tekrar aynı aramalara maruz kaldıkları beyan edilmiştir.**

2- SAĞLIĞA ERİŞİM HAKKINA DAİR TEMEL İLKE VE

DÜZENLEMELER

• Dünya Sağlık Örgütü Anayasası sağlık tanımı çerçevesinde Sağlık hakkı bireylerin fiziksel, ruhsal, sosyal iyilik halinin sağlanması için sahip oldukları hakları içerir. Sağlık hakkı yaşam hakkının tamamlayıcısıdır ve sağlıklı olmak yaşam hakkının temel koşuludur.

• Mahpusların İslahında Temel İlkeler- Mandela Kuralları (Kural 22-26), Tıbbi Etik İlkeler (Md. 1), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında (2006) 2 nolu Tavsiye Kararı (Md. 40.3) gereği cezaevindeki tutuklu ve hükümlüler, yasal statülerine bakılmaksızın, aynı kalite ve standartta, ülke genelinde mevcut, kapatılmamış olan kişilere sağlanan tıbbi bakıma eşit erişim hakkına sahiptir.

• İHAM'e göre, bir mahpusun ihtiyaç duyduğu tıbbi yardıma ulaşımını engelleyen eksiklikler İHAS'ın yaşam hakkını düzenleyen 2. maddesinin ihlaline, gerekliliği tespit edilen tedavinin sağlanmaması ve ölümcül hastalığa yakalanmış kişiler veya sağlık durumu sürekli şekilde cezaevi koşulları ile uyumsuz hale gelmiş kişilerin alıkonulmaya devam etmesini ise işkence ve kötü muamele yasağını düzenleyen 3. maddesinin ihlaline sebep olmaktadır.

• Yine İHAM'nin yerleşik içtihatlarına göre; "Devlet bir kişinin insan onuruna saygı ile bağdaşır koşullarda alıkonulmasını güvence altına almak zorundadır ve kişiye uygulanan tedbirin infazında izlenecek tutum ve yöntem, kişiyi tutuklamının doğasında kaçınılmaz olarak var olan ıstırap düzeyini aşan bir yoğunlukta sıkıntı ve zorluğa maruz bırakmamalıdır."

• Hapishanede bulunan tutuklu ve hükümlüleri de kapsayacak şekilde sağlık hakkı, 1955 tarihli "BM Mahpuslara Uygulanacak Asgari Standartlar", 1982 tarihli "BM Tıbbi Etik İlkeler", 1988 tarihli "BM Herhangi Biçimde Alıkonulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için İlkeler Manzumesi", 1990 tarihli "Mahpusların İslahı için Temel İlkeler" ve 1990 tarihli "Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları" ile tanımlanmıştır.

• **Hapishanelerde yüzlercesi ağır, binlerce hasta mahpus bulunmaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşme hükümleri bu denli açık olmasına rağmen, sözleşme hükümlerine uyulmamakta ve hasta mahpusların Sağlık Hakları sistematik bir biçimde ihlal edilmektedir.**

3- İFADE VE HABER ALMA ÖZGÜRLÜĞÜ

• Haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahaleler, Anayasa madde 13'te düzenlenen "demokratik bir toplumda gerekli" görülmeli ve "ölçülülük ilkesi" ne uygun olmalıdır. Ceza infaz kurumlarına gelen veya bu kurumlardan gönderilen yazışmalara yapılan müdahalelere gerekçe yapılabilecek makul nedenlerin, somut olayın tüm koşulları çerçevesinde objektif bir gözlemciyi haberleşme hakkının kötüye kullanıldığına ikna edebilecek nitelikte olaya özgü olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Mahpusların mektuplarının geciktirilmesi, sakıncalı diye gerekçesiz bir şekilde mektupların bir kısmının ya da tamamının çizilmesi haberleşme özgürlüğü ihlalidir.(AYM, 10.03.2020 tarih ve B.No: 2017/20669)

• Haberleşme özgürlüğünün içinde zamanında bilgi ve habere erişim hakkı da dahildir. İdare mektupları zamanında teslim etmek ile yükümlüdür. Belirsiz ve tanımsız bir süre ile sınırsız hak ve yetkiye sahip değildir.

• Mahpusların beyanlarına göre gazete, kitap, gibi yayınlardan faydalanmaları engellenmektedir. Ceza İnfaz Kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlülerin yayınlardan yararlanmasına ilişkin esaslar 5275 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri de gözetilerek Anayasa Mahkemesi tarafından şu şekilde belirlenmiştir:

▪ Mahpus ceza infaz kurumlarında bulunan emanet hesabına yatırılan paradan karşılanması koşuluyla herhangi bir yayının kurumca satın alınarak kendisine verilmesini isteyebilir.

▪ -Resmi kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile Cumhurbaşkanı tarafından vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap basılı yayınlar mahkemelerce yasaklanmamış olması koşulu ile mahpusa ücretsiz olarak ve serbestçe verilir.

▪ Mahpus kurum kütüphanesinden serbestçe yararlanma imkânına sahiptir.

▪ Mahpus mensup olduğu dinin bayram günlerinde, yılbaşında ve nüfus kaydında belirtilen doğum günlerinde dışarıdan kargoyla gönderilen

ya da ziyaretçileri tarafından hediye olarak gönderilen kitapları kabul etme hakkına sahiptir.

▪ Eğitim ve öğretimine devam eden mahpusun ders kitapları herhangi bir engelleme olmadan kendisine verilir.”

• **Bu sebeple mahpuslara yasaklanmamış, birçok yayınevi, bayii ve kitapçıda satılan, resmi abonelik yaptırılan gazete ve basılı yayınların verilmemesi, radyo ve TV imkânlarından faydalandırılmamaları ifade ve haber alma özgürlüğünün ihlalidir. Her ne kadar 14.04.2020 tarihinde 5275 sayılı Kanun mad.62/4 kapsamında değişiklik yapılmış olsa ve Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmi ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazeteler ceza infaz kurumuna kabul edilmez denilse de mevzuat düzenlemesinin de ifade özgürlüğünü ihlal etmesi kabul edilemez.**

4- ÖZEL HAYATA VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI İHLALI

• Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevleri Kuralları Başlıklı (87) 3 No'lu Tavsiye Kararı'nda 'Tutukluların Dağıtılması' başlığı altında düzenlenen 7. maddede “Tutukluların tutukevine dağıtılmasında, onların özellikle hukuki ve yasal durumları (sanık ya da hükümlü, ilk mahkûmiyeti, kısa ya da uzun süreli olup olmadığı gibi), fiziksel durumları (genç, yetişkin, normal, hasta ya da akıl hastası ya da anormal) cinsiyetleri ve yaşları; hükümlüler söz konusu ise onlara uygulanacak davranışların özellikleri dikkate alınır.” denilmektedir. 17.09.2019 tarihli Avşar ve Tekin v. Türkiye kararına göre başvuruçuların ailelerinden uzakta uzun süre hapsedilmeleri ve aile ilişkilerine etkisi; aile hayatına bu müdahalenin, sağlanması istenen meşru hedef ile ölçülü olmaması sebebiyle demokratik toplumun gerekliliklerine uymayan bir tedbir olduğu görüşüne varılmıştır. Buna rağmen mahpusların ailelerine yakın yerlere nakil talepleri reddedilmektedir.

5- KİŞİ ÖZGÜRLÜĞÜ VE GÜVENLİĞİ HAKKI

•01.01.2021 tarihinde yürürlüğe giren “Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik” ile birlikte denetimli serbestlik, koşullu salıverilme gibi mahpus lehine olan uygulamalarda iyi halin belirlenmesi için bir takım yeni kriterler getirilmiştir. Bunun başında ise mahpusun “işlediği suçtan dolayı pişmanlık duyması”

kriteridir. Pişmanlık; içe dönük ve kişinin vicdanı ile ilgili olan duygusal bir tepkime halidir. Kişinin pişmanlık beyanının samimiyeti tam anlamıyla ölçülebilmesi mümkün değildir. Pişmanlık kriteri dışında infazın tüm aşamalarında, mahpusun hapishanelerin düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı, iyileştirme ve eğitim-öğretim programları ile spor ve sosyal faaliyetler, kültür ve sanat programları, aldığı sertifikalar, kitap okuma alışkanlığı, diğer mahpuslar ile hapishane görevlileri ve dışarıyla olan ilişkileri, hapishane kuralları ile hapishane bünyesindeki çalışma kurallarına uyumu ve aldığı disiplin cezalarının dikkate alınacağı düzenlenmiştir. Yine bu kapsamda kurullar mahpuslarla mülakat yapabilecek ve burada sordukları soruların cevabına göre iyi hal değerlendirmesi yapabilecektir. Ancak burada mahpuslara sorulacak soruların denetlenmesine ilişkin herhangi bir mekanizma bulunmamaktadır.

•Görüldüğü üzere hukuka aykırı bu yönetmelikle beraber hapishane idareleri mahpus hakkında ancak ve ancak yargı makamlarının karar verebileceği hallerde yargı makamlarının yetkilerini dahi aşan bir yerde konumlandırılmış ve karar mercii haline getirilmiştir. Bu da hapishane idarelerinin mahpuslara karşı sınırsız yetkiyle donatılarak keyfi kararlar alabileceği anlamına gelmektedir. Son birkaç ayda koşullu salıverilme tarihi geldiği halde haklarına “iyi halli olmadıklarına” yönelik kararlar verilen mahpusların tahliyeleri bu keyfi kararlarla engellenmiştir.

6- AYRIMCILIK YASAĞI

• Temeli “insan onuru” kavramına dayanan eşitlik ilkesi, Anayasamızın 10. maddesinde düzenlenmiş yasama, yürütme ve yargı organları olmak üzere devletin tümüne hâkim olan ilkelerin başında gelmektedir. Bununla birlikte, eşitlik ilkesi birçok uluslararası ve ulusal metinlerde de kendine yer bulmuş evrensel bir ilkedir. Anayasamızın 10. maddesine göre “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.(...)“ Çoğu zaman birbiri yerine ve aynı şeyi ifade etmek için kullanılan eşitlik

İlkesi ve ayrımcılık yasağı, aynı ve benzer durumdaki kişiler için aynı muamelede bulunmayı, aynı durum ve koşullar altında olmayanlar için ise farklı muamelede bulunmayı ifade etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), ayrımcılığı, objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (Willis v. Birleşik Krallık, para. 48, Okpisz v. Almanya, para. 33). Farklı muamelenin objektif ve makul bir nedene dayanması hususu ise AİHM tarafından belirli kriterler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu durumda AİHM, söz konusu meşruluğun varlığını ilk olarak, demokratik bir toplumda geçerli olan ilkeleri göz önüne alarak söz konusu tedbirin amacı ile etkileri arasındaki ilişki bağlamında değerlendirmektedir. AİHM, ayrıca bir hakkın kullanılmasının ardındaki muamele farklılığında amacın meşru olmasının yanında gerçekleştirilmek istenen amaç ile kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisi bulunmasını da dikkate almaktadır. Anayasa Mahkemesi ise eşitlik kavramını, “herhangi bir nesnel ve makul dayanağı olmaksızın aynı durumdaki bireylere farklı muamelede bulunulması” olarak tanımlamıştır.

• **Nesnel ve makul bir neden bulunmadığı halde Hapishane İdaresince isnad edilen suç tipi ve içeriğine göre yasada belirtilen İdare Ve Gözlem Kurulunu toplamadığını belirtmesi açıkça ayrımcılık yasağının ihlaline neden olmaktadır.**

7- AÇLIK GREVLERİ İLE İLGİLİ TESPİT VE GÖZLEMLERİMİZ

- A. **Rutin Sağlık Kontrolleri yapılmadığı;** Açlık grevinde olan mahpusların bazı hapishanelerde günlük sağlık kontrolleri hiç yapılmadığı, sağlık kontrollerinin yapıldığı hapishanelerde de revir hekimi tarafından yapılmadığı, bazen sağlık memuru ve bazen de görevli İnfaz koruma memurlarınca yapıldığı,
- B. **Greve uygun iaşeler verilmediği;** Grevde olan mahpusların bazı hapishanelerde hiç iaşe verilmediği, bazı hapishanelerde de tuz, şeker ve karbonat verilirken, yoğurt, meyve suyu vb. iaşeler verilmediği,
- C. **Vitamin ihtiyacının karşılanmadığı;** Açlık grevine giren mahpuslar için B1 vitamini hayati önem taşıırken, ziyaret edilen hapishanelerin bir kısmında B1 vitaminin muadilleri verildiği ve bazı hapishanelerde ise B1 veya B12 kompleks vitamini hiç verilmediği,

D. Mahpuslara farklı disiplin cezaları verildiği; Açlık grevleri nedeniyle disiplin soruşturmaları açılmış, greve giren mahpuslara disiplin cezaları verilmiş, “*kültürel ve spor etkinliklerinden alıkoyma*” disiplin cezaları verildiği gibi bazı hapishanelerde “*haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama*” şeklinde disiplin cezaları verildiği,

E. Grevden kaynaklı “tecrit” uygulandığı; Özellikle bazı hapishanelerde greve giren mahpusların diğer mahpuslardan uzaklaştırıldığı ve ayrı bir koğuşa(bölüme) alındığı,

Şeklinde tespitlerin yapıldığı, açlık grevine giren mahpuslara her hapishanenin yaklaşımının farklı olduğu, greve uygun sağlık kontrolleri yapılmadığı, greve uygun iaşeler verilmediği ve greve giren her mahpusun derhal disiplin soruşturmalarına maruz kaldığı mahpusların aktarımları ile anlaşılmıştır.

GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİMİZ

Yasal ve uluslararası mevzuat evrensel hukuk ilkeleri ile birlikte göz önüne alındığında; kurumlarımıza gelen başvurular sonucunda tespit edilen işkence yasağı, sağlık ve tedavi hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, haberleşme özgürlüğü, ifade özgürlüğü ihlallerinin sebebi olan hapishane idaresi ve personeli uygulamalarının ve eylemlerinin sonlandırılması ve idarenin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir.

Raporda görüldüğü üzere mahpusların en temel insan hakları dahi askıya alınmış ve mahpuslar üzerindeki tecrit en üst seviyeye çıkarılmıştır. Mahpusların hapishane koşullarında sosyalleşebilmesi, infaz sürelerinde sosyal ilişkilerden kopmamaları, bedensel ve ruhsal sağlıkları açısından ortak alan faaliyetleri büyük önem arz etmektedir. Özellikle yüksek güvenlikli hapishanelerde tutulan mahpusların beden ve ruh sağlıkları için uzun süre veya süresiz sosyal yalnızlaştırmaya maruz bırakılmamalıdır. Pandemi ile birlikte başlayan süreçte mahpusların ortak alan faaliyetlerinin yaptırılmaması mahpusların içinde bulunduğu tecrit koşullarının ağırlaşmasına neden olmuştur. AİHM, tamamen duyuşal yalıtma ile birlikte bütünüyle sosyal yalıtmanın kişiliği tahrip edeceğini ve güvenlik veya başka gerekçelerle haklı gösterilmeyecek bir insanlık dışı muamele biçimi oluşturacağını belirtmiştir.

Mahpusların dış dünya ile iletişim kurması, toplumdan tamamen kopmadan, meydana gelen gelişmeleri takip edebilmesi için en önemli iletişim araçlarının başında süreli ve süresiz yayınlar gelmektedir. Mahpuslar kitaplar sayesinde birçok konuda kendilerini geliştirirken gazete ve dergiler sayesinde toplumda yaşanan gelişmeleri takip edebilmektedir. Bu durum tecridin mahpuslar üzerindeki etkilerinin bir parça olsun azalmasına neden olmaktadır. Ancak hapishanelerde kitaplara getirilen kısıtlamalar ile dergi ve gazetelere getirilen yasaklamalar nedeniyle mahpuslar ifade özgürlüğü kapsamında bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğü ve haber alma hakkından faydalanamamaktadır. Bu uygulamalara derhal son verilmelidir.

Ailelerinden uzak bölgelere sürgün edilen mahpusların aileleri kapalı görüş yapabilmek için uzun seyahatler yapmak durumunda kalmakta, bu durum mahpus

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ
Şerefiye Mah. Demirciler Sk. Yusufoğlu İş Merkezi No:32 Kat:2 İpekyolu / Van
Tel: (0432) 212 06 65 E-mail: van@ihd.org.tr

ailelerinin sağlığını da riske atmaktadır. Bu sebeple mahpuslara daha fazla telefon hakkı sağlanmalı ve en azından ziyaretçi listesindeki herkesle telefon ile görüŖebilme imkanı sağlanmalıdır.

Hapishanelerde yüzlercesi ağır, binlerce hasta mahpus bulunmaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Sözleşme hükümleri bu denli açık olmasına rağmen, sözleşme hükümlerine uyulmamakta ve hasta mahpusların Sağlık Hakları sistematik bir biçimde ihlal edilmektedir. Ağır hasta mahpusların infazları durdurulmalı ve derhal tahliye edilmeleri için gerekli işlemlerin yapılmalıdır. Yine bütün hasta mahpusların insan onuruna yakışır bir şekilde eksiksiz olarak tedavileri sağlanmalıdır.

Hukuka aykırı olan “Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik” ile hapishane idarelerinin mahpuslara karşı sınırsız yetkiyle donatılarak keyfi kararlar alabileceği uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Yukarıda bahsi geçtiği üzere hapishane idareleri yeni yönetmelik ile kendilerine verilen yetkileri kötüye kullanmaya başlamıştır. Bu uygulamaya derhal son verilmelidir.

Mahpusların aileleri ve yakınları üzerinde oluşturulan yargı baskısı ile mahpuslara para yatırmanın suç olarak değerlendirilmesi sonucunda mahpuslar hiçbir ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmekte, bu da hem fiziksel hem de ruhsal sorunları, ihlalleri beraberinde getirmektedir. Yargı baskısına uğrayan kişilerin de gözaltına alınması, davalar açılması ve tutuklanması da ayrıca yakınları üzerinde telafisi mümkün olmayan sonuçlara yol açmakta, işlerinden olmakta, özgürlüklerinden mahrum bırakılmakta ve sosyal olarak da zarara uğramaktadırlar. Sonuç olarak, hapishanelerde bulunan mahpusların hesabına para yatırılması suç değildir. Aileleri, yakınları ve avukatları üzerinde oluşturulan yargı baskısına son verilmeli ve yasa iptal edilmelidir.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ VAN ŞUBESİ